

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Νομίζω ότι πρέπει, άνδρες Αθηναίοι, επειδή συζητάτε για τόσο σπουδαία ζητήματα, να παραχωρείτε πλήρη την ελευθερία του λόγου στον καθένα από τους ρήτορες. Εγώ, βεβαία, ποτέ μέχρι τώρα δε θεώρησα δύσκολο το να σας υποδείξω τα καλύτερα (γιατί, για να μιλήσω γενικά, όλοι σας μου φαίνεται ότι τα γνωρίζετε άριστα), αλλά το να σας πείσω να κάνετε πράξη αυτά γιατί, όταν κάτι αποφασιστεί και ψηφιστεί, τόσο απέχει από το να γίνει πράξη το ίδιο όσο ακριβώς απείχε προτού να αποφασιστεί. Έχει παρουσιαστεί, λοιπόν, ένα από εκείνα για τα οποία εγώ νομίζω ότι εσείς οφείλετε ευγνωμοσύνη στους θεούς, το ότι δηλαδή στηρίζουν τώρα σε σας μόνο τις ελπίδες της σωτηρίας τους αυτοί που πρόσφατα σας πολέμησαν από δική τους αλαζονεία. Και αξίζει να ευχαριστηθείτε με την τωρινή ευκαιρία γιατί θα συμβεί σε σας, αν αποφασίσετε γι' αυτήν όσα πρέπει, να αναιρέσετε έμπρακτα αποκτώντας και καλή φήμη τις κακολογίες αυτών που συκοφαντούν την πόλη μας.

2. Κάθε ρήτορας στην αρχή του λόγου του αποσκοπεί στην ευμάθεια του κοινού, καθώς και στην εξασφάλιση της εύνοιάς και της προσοχής του. Συγκεκριμένα, από το περιεχόμενο του προοιμίου είναι φανερό ότι ο Δημοσθένης δεν αποδίδει ευκρινώς το θέμα του λόγου του, που είναι η προσφορά βοήθειας από τους Αθηναίους στους Ροδίους για την απελευθέρωσή τους από τις καρικές φρουρές. Το θέμα αυτό πρόκειται να το αποκαλύψει στη συνέχεια του λόγου του, ενώ στο παρόν χωρίο απλά αναφέρει ότι πρόκειται για ένα σημαντικό ζήτημα «περί τηλικούτων βουλευομένων» και ότι, επειδή πρόκειται να συνηγορήσει υπέρ της βοήθειας, στο οποίο οι περισσότεροι Αθηναίοι εναντιώνονται, κι άρα μπορεί να ξεσηκώσει αντιδράσεις, προβάλλει το δικαίωμα της παρρησίας, δηλαδή της ελευθερίας του λόγου «Οἶμαι δεῖν...διδόναι παρρησίαν ἐκάστῳ τῶν συμβουλευόντων». Στη συνέχεια, προσπαθεί να κερδίσει την προσοχή των ακροατών του τονίζοντας το αναπτυγμένο αισθητήριο της κριτικής των συμπολιτών του, που τους εξασφαλίζει την ικανότητα να διακρίνουν ποιες είναι οι σωστές αποφάσεις σε κάθε περίπτωση «(ὡς γὰρ εἰπεῖν ἀπλῶς, ἅπαντες ὑπάρχειν ἐγνωκότες μοι δοκεῖτε)». Γι αυτό συμπληρώνει ότι σκοπός του δεν είναι να τους

υποδείξει την κατάλληλη επιλογή, αλλά να τους πείσει να την εφαρμόσουν «ἐγὼ δ' οὐδεπώποθ' ἠγησάμην χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλτισθ' ὑμᾶς - ἀλλὰ τὸ πείσαι πράττειν ταῦτα», γιατί δύσκολα κανείς εφαρμόζει μια σωστή επιλογή, ιδιαίτερα όταν αυτή κρύβει πολλούς κινδύνους «ἐπειδάν γάρ τι δόξη και ψηφισθῆ, τότε ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει ὅσονπερ πρὶν δόξαι». Κατόπιν, επιτυγχάνει την εὐνοια εκθέτοντας την ἀποψή του ὅτι την ευκαιρία που ἔχουν οι Αθηναῖοι τώρα να βοηθήσουν κάποιους που παλιότερα φέρθηκαν αλαζονικά ἀπέναντί τους πολεμώντας τους, δηλαδή τους Ροδίους, πρέπει να τη θεωρήσουν θεόσταλη «ἔστι μὲν οὖν ἐν ᾧ ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς θεοῖς ὀφείλεις, τὸ τοὺς διὰ τὴν αὐτῶν ὕβριν ὑμῖν πολεμήσαντας οὐ πάλαι νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας». Εξηγεί την πεποίθησή του αυτή λέγοντας ὅτι, αν οι Αθηναῖοι στην παρούσα περίσταση αποφασίσουν να προσφέρουν τη βοήθειά τους, θα μπορέσουν να διαλύσουν ὅλες τις ἕως τώρα συκοφαντίες ἐναντίον τους και παράλληλα με την ευεργετική αυτή πράξη τους θα αποκαταστήσουν την καλή τους φήμη «ἄξιον δ' ἦσθῆναι τῶν παρόντι καιρῶ· συμβήσεται γὰρ ὑμῖν, ἐὰν ἂ χρῆ βουλευσῆσθ' ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων τὴν πόλιν ἡμῶν βλασφημίας ἔργω μετὰ δόξης καλῆς ἀπολύσασθαι».

3. Το ἐπιχείρημα του προοιμίου που ενισχύεται ἀπὸ το συγκεκριμένο χωρίο του λόγου του Δημοσθένη συνιστᾶ ἡ ἀποκατάσταση τῆς δόξας των Αθηναίων με την παράλληλη διάλυση των κατηγοριῶν ἐναντίον τους σε περίπτωση που αξιοποιήσουν την ευκαιρία να φανούν ἀνώτεροι βοηθώντας τους παλιούς τους εχθρούς, τους Ροδίους «ἄξιον δ' ἦσθῆναι... καλῆς ἀπολύσασθαι». Ειδικότερα, στο παράλληλο χωρίο το συγκεκριμένο ἐπιχείρημα ενδυναμώνεται καταρχὴν με την κρίση του Δημοσθένη ὅτι οι Αθηναῖοι δεν πρόκειται να πράξουν σωστά, αν αφήσουν το νησί ἀβοήθητο, γιατί υπάρχει πιθανότητα αὐτὸ να μείνει μονίμως υποδουλωμένο ὄχι μόνο στους αντιπροσώπους τῆς Καρικής ἐξουσίας, ἀλλὰ και γενικότερα σ' αὐτοὺς τῆς Περσικῆς κυριαρχίας. Ο λόγος αὐτῆς τῆς πιθανότητας ἐντοπίζεται στο γεγονός ὅτι ἡ Ἀρτεμισία θα ἐπιζητούσε την εὐνοια του Μεγάλου Βασιλιά σε περίπτωση νίκης των Περσῶν με τη λήξη του πολέμου που διεξάγουν πρὸς το παρὸν στην Αἴγυπτο. Αὐτὸ θα το ἔκανε προκειμένου να την ἀναγνωρίσει ως νόμιμη διάδοχο του Μαύσωλου. Γι' αὐτὸ θα ἦταν

άδικο να αφήσουν τη Ρόδο λεία στα χέρια του Πέρση Βασιλιά, πόσο μάλλον όταν οι Ρόδιοι δημοκρατικοί έπεσαν θύματα εξαπάτησης από τους ολιγαρχικούς, προκειμένου ο Μαύσωλος να επιβάλλει την κυριαρχία του «Αν λοιπόν... αποφασίσει σωστά» . Από την άλλη πλευρά, παρουσιάζει μια ηθική αρχή επισημαίνοντας ότι, αν προτιμήσουν να πολεμήσουν και να μείνουν σταθεροί στην απόφασή τους, θα χρειαστούν λιγότερες θυσίες, γιατί θα έχουν το δίκιο με το μέρος τους «Αν όμως πιστεύετε ...η απόφασή σας αυτή». Επιπλέον, υπό τον όρο ότι θα ενεργήσουν δίκαια θα λάβουν την εκτίμηση των υπόλοιπων Ελλήνων και θα ανακτήσουν την παλιά τους φήμη, καθώς θα φανεί ότι διακατέχονται από τις δέουσες αντιλήψεις «εκτός αυτού ...αντιλήψεις». Συνεπώς, επανερχόμενοι στο αντίστοιχο επιχείρημα του προοιμίου, αυτό δε συνιστά μόνο μία βέβαιη μελλοντική κατάσταση, άρα κάτι το πραγματικό, αλλά περαιτέρω απορρέει λογικά από την τήρηση μιας ανώτερης και δίκαιης στάσης. Ακόμη, επειδή με αυτό τον τρόπο οι Αθηναίοι θα καταρτίψουν όποιες κατηγορίες εναντίον τους, αυτό θα τους γεμίσει χαρά κι ικανοποίηση, οπότε υπεισέρχεται το στοιχείο της ψυχολογίας. Στο πλαίσιο μια γενικής αποτίμησης πρόκειται για ένα πραγματικό, λογικό και ψυχολογικό επιχείρημα, που διαθέτει αρκετή πειστικότητα, γιατί έχει άμεση απήχηση στο υψηλό φρόνημα των Αθηναίων.

4. *άρχοντας*: ύπαρχειν, *προσδοκία*: δοκεῖτε, *πειθήνιος*: πείσαι, *κάτοχος*: ἀπέχει, *ηδονικός*: ἡσθῆναι

5. Βλ.σχολικό βιβλίο, εισαγωγή, σελ. 19-20

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

Θουκυδίδου, 3, 113

1. Μετάφραση

Και ο κήρυκας μόλις άκουσε και κατάλαβε ότι η βοήθεια από την πόλη είχε καταστραφεί, αφού έκλαψε και πανικοβλήθηκε εξαιτίας του μεγέθους των τωρινών συμφορών, έφυγε άμέσως χωρίς να κάνει τίποτε και δε ζητούσε πια τους νεκρούς. Γιατί αυτή η συμφορά σε βάρος μιας Ελληνικής πόλης υπήρξε η πιο μεγάλη από τις (συμφορές) σε διάστημα ίσων ημερών κατά τη διάρκεια αυτού εδώ του πολέμου. Και δεν έγραψα τον αριθμό αυτών που σκοτώθηκαν, γιατί λέγεται ότι σκοτώθηκε άπιστευτο πλήθος (ανθρώπων) σε σχέση με το μέγεθος της πόλης. Γνωρίζω όμως ότι την Αμπρακία, αν ήθελαν οι Ακαρνάνες και οι Αμφίλοχοι να (της) επιτεθούν υπακούοντας στους Αθηναίους και το Δημοσθένη, θα κυρίευαν χωρίς αντίσταση. Τώρα όμως φοβήθηκαν μήπως οι Αθηναίοι έχοντας στην κατοχή τους αυτήν γίνουν πιο επικίνδυνοι γείτονες σ' αυτούς.

2.

- **κήρυξ:** κήρυξι(ν)
- **πόλεως:** πόλι
- **τόνδε:** οΐδε
- **άποθανόντων:** άποθανούσης
- **έχοντες:** έχων

3.

- **ήκουσε:** άκουσον
- **έγένετο:** γενήσεσθαι (γενηθήσεσθαι)
- **άπήλθεν:** άπελθε
- **έγραψα:** γεγραφώς είη
- **είλον:** αίρουμεν

4.

- **έκπλαγείς:** χρονική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος (κήρυξ) άπήλθεν
- **άπρακτος:** επιρρηματικό κατηγορούμενο τρόπου στο άπήλθεν
- **άπιστον:** κατηγορηματικός προσδιορισμός στο τό πλήθος
- **Δημοσθένη:** αντικείμενο της μετοχής πειθόμενοι
- **πάροικοι:** κατηγορούμενο στο Αθηναίοι

5.

- «διότι άπιστον τό πλήθος λέγεται άπολέσθαι ως πρὸς τό μέγεθος τῆς πόλεως»: Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο διότι εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στην κύρια πρόταση.

- «ὅτι αὐτοβοεὶ ἂν εἶλον»: Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὅτι και δηλώνει αντικειμενική κρίση. Εκφέρεται με δυνητική οριστική (ἂν εἶλον) για να δηλώσει το μη πραγματικό και λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα οἶδα της κύριας πρότασης.
- «μὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες αὐτὴν χαλεπώτεροι σφίσι πάροιχοι ᾧσιν»: Δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση. Εισάγεται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο μη για να δηλώσει φόβο για κάτι ανεπιθύμητο, εκφέρεται με υποτακτική (ᾧσιν) και δηλώνει φόβο προσδοκώμενο. Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα ἔδειςαν.

6.

Υπόθεση: εἰ ἐβουλήθησαν

Απόδοση: ἂν εἶλον

Είδος: Μη πραγματικό

Απλή σκέψη του λέγοντος

Υπόθεση: εἰ βουληθεῖεν

Απόδοση: ἂν ἔλοιεν